

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ-МІЖНАРОДНИКІВ

Отрощенко Л.С.

Українська академія банківської справи НБУ (м.Суми)

Постановка проблеми. Сучасний світ у своєму історичному кроці у ХХІ століття характеризується процесами глобалізації та інтернаціоналізації економіки, відкриттям кордонів, міграцією фахівців. Більшість країн світу переходить до ринкової економіки, демократизації та інформатизації суспільства, що створює якісно нову ситуацію у сфері економічної освіти. Сучасні економісти повинні ефективно працювати як у межах власної країни, так і в міжнародному глобальному середовищі. Для досягнення цієї мети необхідно базувати освітню діяльність ВНЗ на компетентнісних засадах.

Вважаємо, що від рівня професійної компетентності економістів-міжнародників залежать результативність головних зовнішньоекономічних операцій країни, її господарська діяльність. Володіння професійною компетентністю передбачає доскональне знання своєї справи та здібність робити її ефективно.

Формулювання мети статті. Мета статті полягає в розкритті особливостей та умов формування професійної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічного профілю у ВНЗ України.

Зв'язок роботи із науковими програмами, планами, темами. Зв'язок даної статті з науковими та практичними завданнями полягає в тому, що вища освіта потребує вдосконалення в напрямі відповідності сучасним тенденціям підготовки конкурентоспроможного фахівця.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті дослідження було здійснено огляд наукових публікацій з означеної проблем. Різним аспектам формування та розвитку професійної компетентності в закладах освіти присвячено праці В.Байденко, О.Булавенко, Ф.Вайнерта, М.Вачевського,

А.Дорофєєва, Е.Зеєра, І.Зимньої, А.Маркової, О.Овчарук, О.Пометун, А.Троцької, А. Хуторського, В.Шадрикова та інших.

Результати дослідження. У рамках нашого дослідження **професійну компетентність фахівця зовнішньоекономічного профілю** представлено як якісну, інтегративну, професійно-особистісну характеристику фахівця, що включає сукупність управлінських, економічних, політичних, юридичних, етичних, соціально-психологічних, інтеркультурологічних знань та вмінь професійного економіста-міжнародника, а також когнітивну та креативну підготовленість, творче мислення, готовність іти на ризик та брати на себе відповідальність, усвідомлене позитивне ставлення до зовнішньоекономічної діяльності, уміння передбачати результати своєї діяльності, критично оцінювати їх наслідки, вміло володіти інноваційними управлінськими технологіями в умовах ринкових відносин у глобальному середовищі.

З урахуванням положень освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки та освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) фахівців зовнішньоекономічного профілю, специфіки професійної діяльності цих фахівців, а також на основі проведеного аналізу та узагальнення наукових досліджень щодо визначення структури професійної компетентності фахівця, ми виокремлюємо такі структурні компоненти професійної компетентності економіста-міжнародника: **функціональний, методичний, інформаційний, соціальний та особистісний.**

На наш погляд, вищеназвані компоненти складають ядро інтегративного конструкту «професійна компетентність фахівця зовнішньоекономічного профілю».

Ми вважаємо, що формування професійної компетентності майбутнього фахівця, тобто розвиток особистості у процесі професійної освіти, здійснюється через зміст освіти, який охоплює не тільки перелік навчальних предметів, але й професійні навички та вміння, які формуються в процесі оволодіння предметами та під час проходження практики, а також через активну позицію студента у соціальному, політичному та культурному житті власного закладу.

Всі ці чинники формують та розвивають особистість майбутнього фахівця таким чином, щоб вона володіла засобами професійного саморозвитку, самовдосконалення та реалізовувала власний творчий потенціал.

Процес формування професійної компетентності фахівця починається в системі професійної підготовки та є нерозривно пов'язаним із її змістом, з методикою презентації знань, педагогічною компетентністю викладачів ВНЗ, індивідуалізацією освіти тощо.

Російський науковець Н.В.Овсейчик надає цікаве визначення формуванню професійної компетентності як «розвиток професійної спрямованості, соціально значущих та професійно важливих якостей та їх інтеграцію; готовність до постійного професійного зросту, пошук оптимальних засобів якісного та творчого виконання діяльності у відповідності до індивідуально-психологічних якостей людини» [2, с.2].

Інший російський науковець В.В.Щербакова визначає модель формування професійної компетентності фахівця як «розвиток здібностей, особистісних якостей та психічних ресурсів індивіду шляхом навчання (формування знань, умінь, навичок), виховання (розвиток уподобань та формування цінностей) та професійної діяльності (здобутку досвіду), цілі якого успішно виконуються завдяки мобілізації усіх ресурсів індивіду, а перехід на якісно нову ступень відбувається під впливом професійного досвіду» [4, с.6].

У дисертаційному дослідженні Ю.В. Варданян формування професійної компетентності студентів ВНЗ представлено як «складову частину професійної освітньої системи і являє собою єдину сукупність цілей, змісту та технологій оволодіння професією, побудованих з урахуванням професійних умов та психологічних механізмів, завдяки яким, по-перше, студент стає фахівцем, який формується та розвивається, а по-друге, потенціал, який він накопичив, забезпечує поступовий саморозвиток професійної компетентності в умовах професійної діяльності, яка може моделюватися, імітуватися або бути реальною» [1,с.22].

Тобто, процес організації професійної підготовки майбутніх фахівців є засобом розвитку їх професійної компетентності.

На нашу думку, формування професійної компетентності майбутнього фахівця зовнішньоекономічного профілю потребує інтегративного, індивідуального підходу та реалізується під час навчально-виховного процесу.

Розвиток професійної компетентності економіста-міжнародника передбачає застосування системного, культурологічного, діяльнісного, акмеологічного, особистісно-розвивального підходів до формування особистості фахівця, використання в навчальному процесі активних форм навчання, проектно орієнтованої роботи, міжпредметних зв'язків, оптимізацію фундаментальної та практичної підготовки. Розвиток професійної компетентності майбутніх економістів-міжнародників реалізується тільки в органічній єдності таких напрямів професійної підготовки, як навчальний процес, позанавчальний процес та діяльність по саморозвитку студентів.

В процесі дослідження компетентнісного підходу у навчальному процесі, науковці також визначають умови розвитку професійної компетентності.

Згідно А.І.Троцькій, умовами розвитку професійної компетентності студентів є:

1. **Організаційно-управлінські** (навчальний план факультету, семестрові графіки, складання розкладу, визначення критеріїв рівня компетентності, матеріально-технічне забезпечення навчального процесу).
2. **Учбово-методичні** (відбір змісту занять, інтеграція різних курсів, виділення провідних ідей).
3. **Технологічні** (контрольно-оціночні, організація активних форм навчання, визначення груп вмінь, які входять в компетентність, використання інноваційних технологій).
4. **Психолого-педагогічні** (здійснення діагностики розвитку студентів, система стимулювання мотивації навчання,

визначення критеріїв компетентності, рефлексивно-оцінюючий етап кожного заняття) [3, с.2-3].

Висновки. Таким чином, аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що оволодіння професійною компетентністю фахівцем зовнішньоекономічного профілю – одна із головних та найважливіших умов досягнення професіоналізму фахівців у сфері міжнародної економіки, їх конкурентноздатності на світовому ринку праці. У зв'язку з цим, формування професійної компетентності студентів є однією із головних задач навчального закладу, який має створити всі необхідні умови для цього.

Перспективи подальшого дослідження. Зазначимо, що серед подальших перспектив нашого дослідження важливим напрямком вбачається розробка методичних рекомендацій щодо розвитку професійної компетентності майбутніх економістів-міжнародників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варданян Ю.В. Строеие и развитие профессиональной компетентности специалиста с высшим образованием (на материале подготовки педагога и психолога): Автор. дис. д-ра пед. наук. – Москва. – 1999.
2. Овсейчик Н.В. Формирование профессиональной компетентности при подготовке специалистов. Материалы всероссийской научной конференции с международным участием. 17-18 февраля 2005г. Омск. с.1-3.
3. Троцкая А.И. Педагогические аспекты формирования профессиональной компетентности будущего педагога// ТОТЭМ – портал технологического образования. –2006. - 20.06. – с.1-4. <http://totem.edu.ru/content/view/56/30>
4. Щербакова В.В. Профессиональная компетентность как результат образования// Среднее образование. - № 4. – 2008. – с.3-10.